

Knyga apie žmones, kuriuos gerbia visa Lietuva

I 2009-uosius metus įžengėme, pasiryžę „tamsumas prašalinti“ ir nutvieksti šviesos, kurią skleidė prieš pusantro šimto metų gimęs mūsų tautos žadintojas Vincas Kudirka. Ne vieną šventę ir jubiliejų padovanojusiais 2009-aisiais įsiklausydavome į 120 metų atlaikiusio „Varpo“ aidą. Lietuvoje tikrai neliko nei žilagalvio senelio, nei pradinuko, kurie nežinotų, jog mūsų Tėvynės vardui jau tūkstantis metų. Patys šventėme, rengėme parodas Lietuvoje ir užsienyje, prisiminėme Lietuvai nusipelnčius kitų tautų žmones, gausinome bičiulių gretas už Lietuvos ribų.

Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka savo lankytojus bei svečius džiugino ir turiningais renginiais. Gražią spalio 27 d. popietę bibliotekos salė buvo pilna šventiškai pasipuošusių žmonių. Vakarą labai poetiškai vedusi Lietuvos universitetų moterų asociacijos prezidentė Dalia Poškienė pasveikino vilniečius, kauniečius ir visą Lietuvą ir pasakė, jog minėdami tūkstantmetę Lietuvos vardo istoriją, prisimename ir iškilus žmones, kurie prisidėjo prie jos kūrimo.

Šilčiausiais žodžiais buvo pasveikinta profesorė, habilituota daktarė Ona Voverienė, patriotinių ren-

AKTORIUS TOMAS VAISIETA

poetiniu žodžiu sveikina
prof. O. Voverienę.
Nuotraukos aut. Dalia Poškienė

„geležinę uždangą“ ir kuriuos citavo Judžinas Garfyldas (Eugene Garfield), išeivis iš Lietuvos, unikaliame mokslinių citatų rodyklėje.

Antrojoje knygoje „Lietuvos mokslinės mokyklos“ (2002) profesorė supažindino su talentingiausių mokslininkų įkurtomis galingomis mokslinėmis mokyklomis.

Į paskutinę trilogijos dalį profesorė įtraukė pasaulyje cituotus Lietuvos mokslininkus ir mokslininkus, kurie kūrė Lietuvoje dvasinę kultūrą, t.y. humanitarus (istorikus, lituanistus, muzikologus, menotyrininkus), „kurie kalbėjo, rašė ir kovėsi kaip liūtai dėl lietuviybės“.

Iš viso knygoje aprašyta 90 iškilų asmenybių. Profesorė visada kuo nors nustebina: šis veikalas daugelį knygos mylėtojų stebina autorės žinių universalumu, nes dauguma jos pagerbtų mokslininkų yra gamtos mokslų atstovai – medikai, matematikai, inžinieriai, biologai. Kalbėdama profesorė neslėpė savo didelės meilės chemikams – knygoje net aštuonios jų biografijos. Kiek reikėjo praleisti laiko bibliotekose renkant medžiagą knygai. Kad galėtum reikšmingiausius žmones apibūdinti bent vienu sakiniu, reikia susipažinti su organinės ir neorganinės chemijos pagrindais. Tas pats pasakytina ir apie kitų mokslų atstovus.

Humanitarų biografijose atsiskleidžia visapusiškas profesorės išsilavinimas ir jos ištikimybė didžiai aistrai – tautiškumo, lietuviybės puoselėjimui. Autorė sugeba trumpai pasakyti svarbiausia: pavyzdžiui, akademikas Zigmas Zinkevičius 1992 m. skausmingai „atsitraukęs nuo rašomojo stalo, aktyviai įsitraukė į politinę veiklą, kaip ir pokario rezistentai, siekdamas sustabdyti tautos piktavalius nuo neseniai atkurtos Lietuvos valstybės griovimo.“

Citatų parinkimas dažniausiai rodo ir pačios

KNYGOS AUTORE

sveikina Lietuvai pagražinti
draugijos pirmininkas, XXVII
knygos mėgėjų draugijos narys
Juozas Dingelis.
Nuotraukos aut. Dalia Poškienė

ginių dalyvė ir organizatorė, savo lėšomis paleidusi į pasaulį naują „kūdikį“ – knygą „Žymieji XX amžiaus Lietuvos mokslininkai“ („Mokslo aidai“, 637 psl.). Profesorė padėkojo už garbę, kurią jai suteikė svajonių ir basakojės jaunystės miestas, surengdamas pirmąsias knygos sutiktuves.

Ši mokslininkės knyga – mokslotyrinės trilogijos paskutinė dalis. „Bibliometrijoje“ (1990) buvo pristatyti patys talentingiausi, atkakliausi ir produktyviausi 1945–2000 m. Lietuvoje gyvenę mokslininkai, kurie savo darbais sugebėjo praskleisti

mokslininkės susirūpinimą aptariamais klausimais – pavyzdžiui, jai, o ir skaitantiems, kartu su „Tautos dvasios riteriu“ akademiku Romualdu Grigu neapsakomai skaudu, kad sąvokos „tauta“, „tautiškumas“ kartais traktuojamos kaip ekstremistiniai reiškiniai.

KNYGOS VIRŠELIS

Kiekvienam žmogui apibūdinti parinkta spalvingų poetiškų metaforų, taiklių citatų pačiame tekste: pavyzdžiui, M. Gimbutienė – „Mėlynoji paukštė sakalo žvilgsniu“; Meilė Lukšienė – „Švietimo reformos siela Atgimimo metais“; Napalys Kitkauskas – „Tautos istorijos žaizdų gydytojas“; Antanas Tyla – „Mokslininkas, su kuriuo galima eiti į žvalgybą“, Viktorija Daujotytė – „Savojo kalno viršukalnėje“, o jos veikla – intelektualinė ir moralinė labdara, savo straipsniais ji „šelpia laikraščius, žurnalus, leidinius ir leidinukus, kurie dėl savo neturto neprisišaukia rimtesnių talkininkų. „Žymios literatūrologės pastebėjimai kaip citatos puošia ne vieną šios knygos biografiją. Daugelis biografijų prasideda ar baigiasi poezijos posmais ar įsimenančiomis citatomis.

Ir taip visa knyga – kaip gyvi pro praeities rūko maršką išplaukia ir neblėstančia šviesa šviečia J. Balčikonis, K. Būga, J. Jablonskis, A. Damušis, N. Gaškaitė–Žemaitienė, Z. Ivinskis, Z. Januškevičius, J. Lebedys, J. Pikčilingis, E. Šimkūnaitė, V. Sezemanas, N. Vėlius ir daugelis kitų Anapilin iškeliavusių mūsų tautos mokslo šventovės kūrėjų. Čia pat gražus būrelis dar ir šiandien uoliai vardan tos Lietuvos besidarbuojan-

čių, kaip pasakytų politologas Vilius Bražėnas, tautos didvyrių ir didmoterių – Algirdas Avižienis, Jonas Kubilius, Dalia Tamulevičiūtė, Vytautas Landsbergis, Rokus Rudzikas, Jurgis Brėdikis, Vyda Ragulskienė ir daugelis kitų.

Kiekvieno knygos herojaus gyvenimas – tarnystė mokslui ir Tėvynei sukurti rūmai, į kuriuos autorė veda skaitytoją, kad kartu su ja pasidžiaugtų mūsų tautos dukrų ir sūnų darbais, norėtų sekti jų pavyzdžiu. Kad gerbtų atminimą ir tų, kurie mirė tremtyje „už iškilumą ir Tėvynės meilę“ ir kartu su prof. Ona Voveriene paklaustų: „Kas pasakys, kokiuose vandenynuose dar tebeplaukioja Lietuvos einšteinių, rafaelių ir mocartų kaulėliai? Kas pasibels į Lietuvos žmonių, praradusių atmintį, širdis? Kas jiems primins komunizmo šmėklos, kruvinomis savo iltimis draskiusios tautos kūną ir protą, nusikaltimus?“

Mokslininkę sveikino ir knygai gero kelio linkėjo bibliotekos direktorius Z. Vaškevičius, Tėvynės pažinimo, Lietuvai pagražinti draugijos, Lietuvos moterų lygos, Lietuvos universitetų moterų asociacijos atstovai, Seimo narys Arimantas Dumčius. Mokslininkės knygą taikliausiai apibūdino vienas jos herojų, „dvasios aristokratas“ Romualdas Baltrušis. Savo įspūdingame pasisakyme jis pažymėjo, jog į šią knygą sudėta žmogaus kūryba ir pavadino ją „dvasios ir proto kūrybos deriniu“.

Tautinės kultūros puoselėtojas ir gimtojo žodžio skleidėjas aktorius Tomas Vaisieta, nusilenkdamas profesorei už nuostabius darbus, jai padovanojo „puokštę“ poezijos posmų – paskaitė kompoziciją „Tu esi moteris, motina“. Tarsi šiai mokslininkės šventei parašyti skambėjo žodžiai:

„Tu tokia šviesi, kad galėtum būt saule.

Tu tokia dosni, kad galėtum būti žeme“.

Labai įtaigia mokslininkės kalba kalbėjo Zonta International prezidentė dr. Ina Dagytė, kuriai teko recenzuoti pirmąją ir antrąją minėtos trilogijos dalį. Autorės valia ji tapo viena iš jos trečiosios dalies herojų, kuri „aukštai iškelta galva, basa eina per stiklo duženas.“ Ina Dagytė, mokslo sociologijos pradininkė Lietuvoje, susirinkusiems padovanojo vaizdingą paskaitėlę apie komunikacinę erdvę ir jos konstravimą, susiedama ją su šios knygos sutiktuvėmis ir žinių, kurios yra šioje knygoje, palydomis į mūsų visuomenę. Mokslininkė kalbėjo apie simbolinį, vizualinį, įvykinį ir mitologinį komunikacinės erdvės konstravimo būdus, pažymėdama, jog pagrindinis simbolis, nešantis žinią apie autorės knygą, yra tauta, telkianti vėliavą, kurią labai garbingai yra iškėlusi profesorė.

Parengė Irena TAMULEVIČIENĖ